

Nijs oet Toen

Officieel is het nog winter maar het lijkt wel voorjaar. De winterakonieten, sneeuwkllokjes, krokussen, lenteklokjes en lenterozen staan volop te bloeien, de narcissen staan op springen. Kortom, de

Lenteklokjes

lente klopt op de deur. Van de vlinders meldde de citroenvlinder zich het eerst, gevolgd door een paar kleine vosjes. Dat laatste is bemoedigend omdat deze soort het de laatste jaren erg moeilijk heeft. Ook de hommels en bijen hebben zich gemeld.

Uit het dorp

De winter was niet al te nat en dat kun je aan het water in de vijver zien, dat staat nu al onder de zomerstand. Ik hoop dat de waterstand niet weer zo laag wordt als afgelopen jaar. Voor de beuk is dat niet goed.

Terwijl sneeuwkllokjes en winterakonieten volop stonden te bloeien, mochten we er afgelopen week

Sneeuwkllokjes en winterakonieten

ook nog grote hoeveelheden van aanplanten. We kregen ze aangeboden van de bewoners van boerderij De Bongenaar in Pieterburen, zij werken voor Staatsbosbeheer. We proberen daar waar het kan grote vlakken met deze voorjaarsbodes te maken. We plaatsen die vlakken op een dusdanige wijze dat ze het oog door de tuin leiden. Dus mis dat komend jaar niet. De winterklussen, zoals het snoeiwerk, zijn nu grotendeels gedaan. Sommige borders moeten nog wat bijgewerkt worden maar dan moeten de planten het werk van ons overnemen.

Lenteroos

Op de akker

Spannend is wat de akker dit jaar gaat laten zien. Die is vorig jaar hopeloos mislukt doordat de planten eerst verzopen en wat toch het hoofd boven water hield, slecht op gang kwam door de droogte. Maar de haver en de

Naaldenkervel

oude graansoorten emmer en spelt staan al boven en ook de eerste kiemplanten van de akkeronkruiden laten zich zien. Al vroeg in het jaar staat de naaldenkervel te bloeien. Het is een kleine schermbloemige soort die karakteristiek is voor het Hogeland en tot in de jaren 60 erg algemeen was. De bloemen lijken wat op kervel. De naam 'naalden' slaat op de vorm van de zaden. Die zijn lang en hebben een scherpe punt en kunnen door je sokken heen prikken als je op sandalen loopt.

Met de school

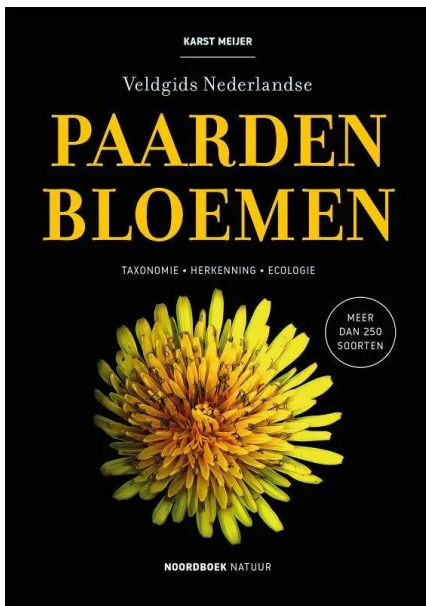
We verheugen ons weer op de komst van de kinderen van de Montessori-school de Getijden uit Pieterburen. Zij komen vier keer per jaar, dus elk seizoen. De kinderen, de school en wij vinden dat een stimulerende samenwerking. Met NLdoet worden de paden aangevuld met schelpen en dan ligt alles er netjes bij, klaar om u welkom te heten.

Jan Jaap Boehlé

Middag van de paardenbloemen

In april kleuren paardenbloemen Nederlandse weiden op vele plekken goudgeel. Door hun massale aanwezigheid worden ze te gewoon gevonden om bij stil te staan, de meeste mensen zien vooral onkruid.

Veldgids

Zo niet botanicus Karst Meijer. Hij is gespecialiseerd in bramen en, nog zo'n 'ordinaire' soort: paardenbloemen. Waar de ene ecoloog de paardenbloem ziet als één soort met vele verschijningsvormen, behoort Karst Meijer tot de specialisten die vele soorten paardenbloemen herkennen. Erik van den Ham is fotograaf en natuurliefhebber. Samen maakten zij de *Veldgids Paardenbloemen*. De gids verschijnt rond 27 april, dan is het namelijk de Internationale Dag van de Paardenbloem. Voor Domies Toen een goede reden om een middag te organiseren rond paardenbloemen.

Verhalen

Op deze Middag van de Paardenbloemen zullen drie enthousiaste deskundigen ervoor zorgen dat u nooit meer achteloos aan een paardenbloem voorbij loopt. Karst Meijer deelt zijn kennis, Erik van den Ham zijn blik en tuinbeheerder Jan Jaap Boehlé zijn verhalen

over het nut van paardenbloemen voor insecten.

Na de lezingen is er een rondleiding door Domies Toen. Wie weet staan er nog stinzenplanten te bloeien, maar zeker zullen er paardenbloemen staan die weer voor nieuwe verhalen zorgen. Na deze middag zult u begrijpen waarom we de paardenbloemen in Domies Toen niet verwijderen. En zeer waarschijnlijk laat u voortaan de paardenbloemen ook uw eigen tuin kleuren.

Uiteraard is het boek deze middag te koop.

3 mei 2025

Bezoekerscentrum Waddenkust
aanvang 13.00 uur

Veldgids paardenbloemen

Karst Meijer & Erik van den Ham
Uitgeverij Noordboek
ca. 300 bladzijden
rijk geïllustreerd, € 31,50
tot 31 maart € 26,90
zie www.herbariumfriscum.nl
Dick Bakker

Paardenbloemhoning

Het is geen honing ... het is meer een soort stroop, maar het lijkt heel erg op honing, en het smaakt er ook wel naar. Zoet en fruitig. Erg lekker. Paardenbloemen, geliefd en verguisd, maar met goede eigenschappen.

Bewaren

Taraxacum officinalis, de botanische naam zegt het al. *Officinalis* komt van 'officina', de opslagruimte van een klooster, waar medicijnen en andere benodigdheden werden bewaard. Het zijn dus veelal planten die een geneeskrachtige werking hebben.

Plukken

Plukken moet in de ochtend of het begin van de middag gebeuren, aan het eind van de middag sluiten de bloemen en dan wordt het een heel gefriemel, want alleen de

gele bloemblaadjes worden gebruikt, liever geen groene delen, want teveel groen geeft een bitter nasmaakje.

Ik heb ongeveer een vergiet vol gele bloemhoofdjes geplukt.

Koken

Het plukken van de gele bloemblaadjes is een rustgevend werkje

in de zon. *Zupfen* eigenlijk, er is geen echt woord voor in het Nederlands.

Ik giet een liter water over de bloemblaadjes en voeg een biologische citroen in schijfjes toe, breng het kort aan de kook en laat het zo tot de volgende dag staan.

Indikken

De volgende dag ziet het er nog niet erg aantrekkelijk uit. Ik giet het door een zeef, waarin ik een doek gelegd heb, en pers het goed uit.

Het vocht gaat samen met 300 g suiker in een pan, aan de kook brengen, en dan zonder deksel, op de laagste stand langzaam laten indikken. Dit kan wel 2 uur duren of zelfs langer. Ik had voldoende voor twee kleine potjes. Bijzonder smaakvol kan ik zeggen.

Angelika Lukas

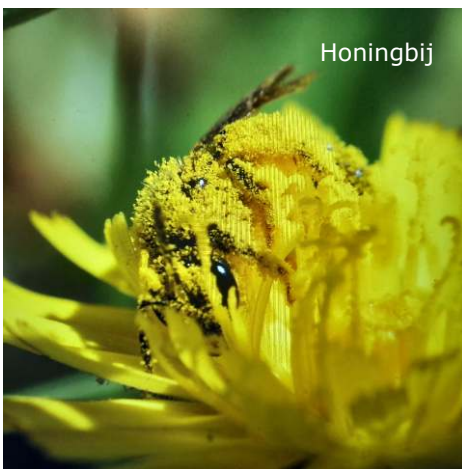

Paardenbloemen en insecten

Paardenbloemen zijn niet alleen botanisch zeer interessante planten, ook voor insecten is de soort van groot belang. Een aantal van deze insecten zijn als soort aan de paardenbloem gebonden.

Snuitkever

In Domies Toen komt de paardenbloemsnuitkever voor. De volwassen soort overwintert in de strooisellaag. In het voorjaar legt het

Honingbij

zijn eitjes tussen de lintbloemen van de paardenbloem. De eitjes komen aan het begin van de bloei

uit, maar het echte vreten begint pas wanneer de nootjes (de zaden van de paardenbloem) gaan rijpen. Tegen de tijd dat de vruchten rijp zijn en de pappusharen (de haren die uiteindelijk het pluis vormen) zich spreiden, laten de larven zich naar beneden vallen om in de grond te verpoppen. Tegen de vroege zomer verschijnt dan de volgende generatie paardenbloemsnuitkevers.

Bladroller

Van de microvlinders is de paardenbloembladroller aan de paardenbloem gebonden. Je ziet er weinig van omdat de rupsen zich in de wortel bevinden. Ook hier heb je een zomer- en een wintergeneratie. Tijdens het nachtvlinderen komen de volwassen nachtvlinders op het licht af en kun je ze op het belichte laken bekijken. Ook zijn er mineervliegjes waarvan de larven speciaal op de paardenbloem zitten. Langs de nerf van het blad vormen zij kronkelende, wittige, vraatgangen. Hiermee verraden zij zich.

Citroenvlinder

Voedsel

Verder zijn paardenbloemen natuurlijk een belangrijke nectarbron voor veel insecten en speciaal voor bijen en zweefvliegen een bron van stuifmeel. Als het voedselaanbod nog niet zo groot is, vind je ook wel eens dagvlinders op paardenbloemen.

Kortom, genoeg redenen om de paardenbloem een plekje in de tuin te gunnen.

Jan Jaap Boehlé

Activiteiten in 2025

Kijk voor de actuele agenda op de [website](#).

23 maart: rondwandeling langs stinzenplanten

met tuinbeheerder Jan Jaap Boehlé. Start 14:00 uur

13 april: rondwandeling langs stinzenplanten

met Heilien Tonckens. Start 14:00 uur

3 mei: middag van de paardenbloemen;

Bezoekerscentrum Waddenkust. Start 13:00 uur

31 mei: presentatie van het boekje Kruiden ontdekken in

Domies Toen, met muziek en rondwandeling

27 juni: tekenworkshop met Trudy Beekman

Dank aan iedereen die ons tijdens de nieuwjaarsactie heeft gesteund. We hebben 800 euro ontvangen waar we heel blij mee zijn. We kunnen er de renovatie van de trap in de kuil deels mee bekostigen. Erg fijn!

Licht en warmte

Eerder schreef ik al over schuivende knoppen: een van de tekenen aan bomen en struiken dat de temperatuur stijgt en het langer licht is. Een krachtig signaal vanuit de natuur naar planten toe. Kom maar naar buiten!

Natuurlijk zitten bollen en knollen vol kracht en de lente is voor deze categorie een krachtsexplosie. Het is ook de tijd voor hoveniers om juist nu nog een haag of bomen te planten en onder glas de eerste zaden te zaaien voor het komende tuinseizoen. Het licht en de temperatuur doet niet alleen bij planten iets, de mens wil ook naar buiten!

Sla voor de mollen

Ook hele gewone planten, zoals een paardenbloem, beginnen te groeien. De paardenbloem komt in april tot bloei en mag dan voor vele bijensoorten zijn. Licht en temperatuur zijn dus essentieel voor een goede groei.

Maar wat als er een van deze twee plotseling ontbreekt. Neem nu diezelfde paardenbloem. Die wil groeien door de temperatuur. Door het licht wordt volop bladgroen gemaakt. Als dan een mol de grond naar buiten brengt in de vorm van een molshoop en deze mol doet dat net net naast deze paardenbloem, dan is de paardenbloem even terug bij af. Door de

kracht zal de paardenbloem doorgroeien, maar door het ontbreken van licht wordt er geen bladgroen aangemaakt. In de molshoop zullen witte blaadjes ontstaan. Daarom heet het blad van paardenbloemen ook wel molsla. In Frankrijk en Vlaanderen is het een delicatessen.

Asperges van de armen

Ook de hop is zo'n plant met krachtige scheuten die in deze tijd van het jaar door de temperatuur begint te groeien. Door licht weg te laten, blijven ze blank en zijn deze wilde scheuten heerlijk te eten als een soort asperges: 'asperges van de armen'. Kwekers hebben dit afgekeken van de mollen en kweken zo witlof, asperges en rabarber. Door temperatuur en licht te manipuleren kun je het naderende voorjaar in ieder seizoen nabootsen.

Jan Willem Zwart

Stinzenplanten in Fryslân

Voor diegenen die in het voorjaar een tuin vol kleur en gezoem willen, is er een nieuwe inspiratie- en kennisbron: *Stinzenplanten in Fryslân*. In maart van dit jaar verschijnt de herziene uitgave van dit boek uit 2008.

Behalve een uitgebreide beschrijving van de stinzenplanten is er ook veel aandacht voor de biotoop en het onderhoud van stinzenplanten. De samenstellers staan uitdrukkelijk stil bij het beheer om de toekomst van stinzenplanten tijdens de komende generaties veilig te stellen. Daarnaast is er een hoofdstuk over de geschiedenis van de tuinkunst in Friesland en een historisch en wetenschappelijke duiding over de bostulp in de zestiende eeuw. Kortom, voor iedereen die belangstelling heeft voor deze (Friese) voorjaarsbloeiers, een reden om het boek aan te schaffen.

Stinzenplanten in Fryslân

onder redactie van: Henk Buith, Stefien Smeding, Heilien Tonckens en Aad van der Burg.

Uitgever: vereniging It Fryske Gea, Stichting Martenastate en Uitgeverij Noordboek

Hardcover, 192 blz. € 24,90

Verschijnt eind maart 2025

Dick Bakker

